כה: כל שעה פרק שני פסחים

אף נערה המאורסה יהרג ואל יעבור. פי' הנועל אבל היא מיגעל ולא מיהרג דקרקע עולם היא כדאמר בכן סורר ומורה (סנהדרין עד:) וברים כתובות (דף ג:) נמי פריך ולידלום להו דאומם שרי ור"י אומר דשפיר גר' מיהרג דהא דמשמע בכן סורר ומורה וברים כתובות דאומם שרי היינו היכא שהיא קרקע עולם היא עבדה מעשה אבל נעשות מעשה כגון שאומר לה שתביא הערוה עליה מיהרג ואל תעשה מעשה דמרומה יליפינן ורומה לא מיתייב למימר נפשיה אלא כשאומר לו להרוג בידים אבל אם אומר הנח לזרוק עצמך על התינוק או מיהרג אינו חייב למסור עצמו כדי להציל תבירו דאדרבה איכא למימר מאי חזית דדמיה דחבריה סומק טפי דילמא דמא דידי סומק טפי ומיהו לדידיה אם אומרים לו הנח לתקוע אותך בערוה יהרג ואל יעבור דלא מצי למימר לא עבידנא מעשה דסיון שתוקעין אותו ואין קיבוי אלא לדעת כדאמרי' ברים הבא על יבמתו (יבמות נג.) ומה שהוא מתקשה הוי מעשה[1]:

לא אפשר ולא מיכוין כולי עלמא לא פליגי. לגיגא קמא גרלה לפרש דכ"ע קאי אחכי ורבא ולא פליגי דשרי היינו לרבי שמעון דרבי יהודה אסר דהא רבא מוקי פלוגתא דרבי יהודה ור' שמעון בלא אפשר ולא מיכוין דבאפשר קאמר דמודה רבי שמעון דאסור ולאיכא דאמרי לא אפשר ולא מיכוין לכולי עלמא דשרי האי כולי עלמא היינו ר' יהודה ור' שמעון וא"ש דבאיכא דאמרי לא הדר ונקיט אלא מה שמצנה מלשון ראשון ולהכי לא נקט בדאיכא דאמרי אפשר ומיכוין לכ"ע אסור ומיירי כגון דלא הוי פסיק רישיה דבפסיק רישיה מודה רבי שמעון ולכא למימר דאפילו בפסיק רישיה שרי הכא ר' שמעון משום דהכא מיירי בגרירה דכלים דליכא אלא איסורא דרבנן שהוא חופר בלאחר יד כדאמר [2]בגמרא מדליקין (שבת כט) דהא בשמעתא מייתי עלה מידי דאוריימתא כגון מעילה וכלאים ופסול פרה וכ"ל דכל הנהו דמייתי לא הוי פסיק רישיה ולא אפשר דכולו שמעתא גרלה לר"י דלא אפשר כדרכו אלא בטורח גדול דהא שיעור האומנין בקופות חשיב לא אפשר והא דאמרינן בכתובות (דף ה:) גבי מהו לנעול בתחלה בשבת דקאמר לר' יהודה דאסור משום דבר שאין מתכוון אע"ג דהוי לא אפשר ולא מיכוין ולריך לומר דהכיא סוגיא דרבי ירמיה דבמה מדליקין [3]דאסר לר' יהודה לא אפשר ולא מיכוין אע"ג דאיתותב במאי דאמר קטנים אסורים אפילו לר"ש (איתותב) מ"מ במאי דאסר אפילו בגדולים לר' יהודה לא איתותב: **אביי** ברבי יהודה. גרלה דבבר אביי יהודאל ואפשר ולא מיכוין אסור ובלא אפשר ולא מיכוין שרי אלמא דאיסור משום דאפשר הוא ומה שהיה בספרים בגמה מדליקין (שבת כט:) ופליגא דעולא דאמר עולא מחלוקת בקטנים אבל בגדולים ד"ה אסור שיבוש הוא דבכולי שמעתא שרי טפי לא אפשר מהיכא דאפשר וגדולים היינו לא אפשר אלא גרס ד"ה מומר והיינו כלישנא בתרא דהכא דבלא אפשר ולא מיכוין כ"ע ל"פ דשרי: שמאי מינה לא תשכינן ליה כוונה אלא בדאפשר ולא אפשר תליא טעמא הלכך היכא דלא אפשר אע"ג דקא מיכוין לא מיכפת ליה לרבי יהודה: ורבא אלא התיר בסתיא אלא משום מניחות נפשם של ישראל להקנ"ו וכתן שם אבל אבל נפש הבירו לא ניתן דבר המלך לבטות, שלשה על הלליה (סנהדרין עד. וכעי"ז יומא פב:).

ושפיכות דמים. כגון אמרו לו הרוג ישראל אחיך ואם לאו מיהרג: **מה למדנו מרומה לנערה המאורסה.** והלא פירש בה אונס פטור (דכתיב[4]) ולנערה לא תעשה דבר אלא נרמה בת ללמד כאן ומצלא שהוקש כאן להיות למד מכאן והיכי קאמר כרומה כנערה שניהן שוין כמו והיה בעם בכהן (שמות כב) ולא נאמר והיה העם בכהן: **ניתן להצילה.** מיתן רשות לרומה שהוא רודף אחריה שיציל ממנו בנפשו של רודף (דכתיב כב) ואין מושיע לה הא אם יש מושיע צריך להושיעה בכל אשר יכול אפילו בהריגתו אם אין יכול להציל באחד מאבריו יהרגנו: **יהרג.** אם אמר לו עו"ג הרוג או מיהרג יהרג ואל יעבור עבירה זו: **מרי דורא'.** מוסל עירי: **מאי חזית דדמא דידך סומק.** כלומר כלום בתה יודע שאין מצוה עומדת בפני פיקוח נפש וסבור אתה שאף זו תדחה מפני פיקוח נפשך אין זו דומה לשאר עבירות דמ"מ יש כאן אבוד נפש והתורה לא התירה לדחות את המצוה אלא מפני חיבת נפשו של ישראל וכאן עבירה נעשית ונפש אבודה מי יאמר שנפשך חביבה לפני המקום יותר משל זה דילמא של זה חביבה טפי עליו ומצלא עבירה נעשית ונפש אבודה: **שיף.** מוסה: **גוברקי דערלה.** בוסר זיתים קטנים משוש רפואה דקסבר מותר להתרפאות באיסורי הנאה: **אישפא למירפא.** חולי שקורין מלו"ר. למירתא חס כמו דלמרה למורי בבנא קמא (דף ס.): **דרך הנאתו.** לאחר שיתבשלו ויולא שמנן בנית הבד: **מוסרס.** אין לריך לפרוש הימנה כדמפרש: הכי גרסינן **אפשר ולא מיכוין לא אפשר ולא מיכוין כולי עלמא לא פליגי דאסור.** אפשר לו ליבדל ולא מיכוין להתקרב כדי ליהנות כגון ריח של ע"ז או אפילו אי אפשר לו ליבדל ומיהו מתכוין הוא וחביב הוא לו ליהנות: **לא אפשר.** לו ליבדל ולא קא מיכוין ליהנות דאיכא תרתי להיתר לכ"ע שרי: **כי פליגי דאפשר.** לו ליבדל ולא נבדל ומיהו לא קא מיכוין: פלוגתא דרבי יהודה ורבי שמעון במסכת שבת (דף כב.) בגרירת מטה וכסא וספסל ובמסכת בילה (דף לג.): **דלא אפשר.** כגון שלריך לאותן כלים ואין יכול להגביהן על כתיפו ואביי סבר בקטנים נמי שרי רבי שמעון אע"פ שאפשר להגביהן על כתיפו והכי אמרינן במס' שבת[5] ולרבא לא שרי ר' שמעון אלא בגדולים: **איכא דאמרי.** מודה רבא היכא דלא קא מיכוין אע"ג דאפשר שרי ר' שמעון דבהכי פלוגתייהו דר' יהודה ור' שמעון ובין לאביי ובין לרבא לר' יהודה אסור לרבי שמעון שרי: **כולי עלמא.** אביי ורבא לא פליגי דשרי ואפי' לרבי יהודה: **כי פליגי דלא אפשר וקא מיכוין.** ומיהו אלינא דר' שמעון דאשיבא ליה כוונה דמתיר אפי' בדאפשר הואיל ולא קא מיכוין אלמא אכוונה קפיד היכא דקא מכוין אע"ג דלא אפשר אסור: ה"ג **כי פליגי אליבא דר' יהודה דאמר לא שבא מתכוון ולא שבא אין מתכוון אפשר אסור** ולא גרסינן **ולא אפשר שרי.** דהא לא שמעינן ליה דאמר הכי דאי שמעינן ליה הכי היכי פליג רבא למיכר: **אביי כר' יהודה.** דקסבר כיון דאסר רבי יהודה בדאפשר אע"ג דלא קא מיכוין שמע ומה כל אבוד אבוד אבוד